

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет

Центр заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання

(повна назва інституту/факультету)

Кафедра економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування

(повна назва кафедри)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Олександра КАРІНЦЕВА

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр
(бакалавр / магістр)

зі спеціальності 051 Економіка,
(код та назва)

освітньо-професійної програми Економіка і бізнес
(освітньо-професійної / освітньо-наукової) (назва програми)

На тему: «Оцінка показників господарської діяльності підприємства»

Здобувача(ки) групи

Ез-01с
(шифр групи)

Парасочка Д.П.
(прізвище, ім'я по батькові)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)

Дмитро ПАРАСОЧКА
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник професор, д.е.н., професор Леонід МЕЛЬНИК
(посада, науковий ступінь, вчене звання, ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

Суми – 2024

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри економіки,
підприємництва та бізнес-
адміністрування

_____ Олександра КАРІНЦЕВА

«__» ____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи

для здобуття освітнього ступеня «бакалавр»

Студента(ки) групи Ез-01с, 4 курсу ЦЗДВН
(найменування інституту)

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітня програма: 6.051.00.06 «Економіка і бізнес»

Парасочка Дмитро Павлович
(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема кваліфікаційної роботи: : «Оцінка показників господарської діяльності підприємства»

Затверджена наказом по СумДУ № 0598-VI від « 30 » 05. 2024 р.

Термін подання здобувачем вищої освіти завершеної кваліфікаційної роботи: до «__» ____ 2024 р.

Вихідні дані до роботи: наукова література, періодична література, посібники, підручники, фінансова звітність підприємства.

Зміст основної частини кваліфікаційної роботи (перелік питань, що підлягають розробленню): 1. Теоретичні аспекти господарської діяльності. 2. Аналіз господарського стану підприємства. 3. Шляхи покращення господарського стану підприємства.

Перелік ілюстрацій (мають бути представлені під час захисту):

1. Аналіз показників ліквідності підприємства. 2. Аналіз показників фінансової стійкості підприємства. 3. Показники за типами фінансової стійкості. 4. Класифікація типу фінансового стану підприємства. 5. Витрати підприємства при запровадженні прецизійного землеробства. 6. Витрати на запровадження підприємством прецизійного землеробства.

Дата видачі завдання: «__» __. 2024 р.

Керівник кваліфікаційної роботи: д.е.н. Леонід МЕЛЬНИК
(вч. звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Завдання прийняв(ла) до виконання: «__» __. 2024 р.

підпис студента(ки)

Примітки:

1. Це завдання є складовою кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня та розміщується після її титульного аркушу.
2. Після складання завдання, студент має ознайомитися із:
 - календарним графіком підготовки кваліфікаційної роботи із зазначеними строками виконання окремих етапів;
 - порядком перевірки кваліфікаційної роботи на наявність ознак академічного плагіату;
 - критеріями оцінювання та вимогами до кваліфікаційної роботи.

Анотація

Кваліфікаційна робота на тему «Оцінка показників господарської діяльності підприємства» має 30 сторінок основного тексту, має 11 формул, 6 таблиць, 45 використаних джерел літератури.

Тема роботи є досить актуальною.

Мета роботи - дослідження господарської діяльності підприємства.

Об'єкт дослідження кваліфікаційної роботи – це показники господарської діяльності сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Обрій».

Предмет дослідження кваліфікаційної роботи – це теоретичні, методологічні і практичні аспекти проведення комплексної оцінки господарського стану підприємства.

Методи дослідження. Для написання кваліфікаційної роботи були використані наступні методи дослідження: теоретичного узагальнення, класифікації, аналізу і синтезу, методи аналізу показників, графічний та табличний метод узагальнення одержаних результатів.

Результати, яких було досягнуто в процесі виконання кваліфікаційної роботи: запропоновані рекомендації щодо покращення господарської діяльності підприємства, проведена економічна оцінка запропонованих заходів.

У першому розділі кваліфікаційної роботи «Теоретичні аспекти господарської діяльності» розкриті сутність і значення господарської діяльності та висвітлені методологічні основи до оцінки господарської діяльності.

У другому розділі кваліфікаційної роботи «Аналіз господарської діяльності підприємства» проведене комплексне оцінювання господарського стану підприємства та надана організаційно-економічна характеристика підприємства.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи «Шляхи покращення господарської діяльності підприємства» здійснений аналіз проблем

господарського стану підприємства та проведена економічна оцінка запропонованих заходів.

Ключові слова: виробництво, господарська діяльність, ефективність, підприємство, платоспроможність, прибуток, рентабельність, стратегія.

Зміст

Анотація.....	4
Вступ.....	7
1. Теоретичні аспекти господарської діяльності	9
1.1. Сутність та значення господарської діяльності.....	9
1.2. Методологічні основи до оцінки господарської діяльності.....	14
2. Аналіз господарської діяльності підприємства.....	18
2.1. Організаційно-економічна характеристика господарської діяльності підприємства.....	18
2.2. Оцінка господарської діяльності підприємства.....	19
3. Шляхи покращення господарської діяльності підприємства.....	28
3.1. Рекомендації щодо покращення господарської діяльності підприємства.....	28
3.2. Економічна оцінка запропонованих заходів.....	31
Висновок.....	36
Список використаної літератури.....	37

Вступ

В сьогоднішніх умовах формування ринкових відносин, діяльність підприємств різних форм власності потрібно відшукувати нові шляхи підвищення ефективності суспільного виробництва, та водночас вміло використовувати економічні методи для керування підприємствами.

Необхідним є система знань про основи економічного аналізу господарської діяльності, вміння застосовувати економічні методи та моделі при вивченні економічних процесів на підприємствах. Також, навчитися методики аналізу основних показників, які характеризують господарську діяльність підприємства, із метою прийняття правильних та обгрунтованих управлінських рішень [8, 13, 36].

Господарська діяльність – це будь-яка діяльність, в тому числі підприємницька, що пов'язана із виробництвом, обміном матеріальних і нематеріальних благ, які виступають в формі товару [2].

Об'єкт дослідження кваліфікаційної роботи – показники господарської діяльності СТОВ «Обрій».

Предмет дослідження кваліфікаційної роботи – теоретичні, методологічні і практичні аспекти проведення комплексної оцінки господарського стану підприємства.

Практичне значення роботи полягає наданні рекомендацій щодо розробки напрямків покращення оцінки господарського стану підприємства.

Для досягнення поставленої мети передбачаються наступні завдання:

- розглянути методологічні підходи до аналізу оцінки господарської діяльності підприємства;
- визначення основних методів оцінювання фінансово-економічного стану підприємства;
- дослідження загальної організаційно-економічної діяльності підприємства;

- проаналізувати передумови, стан та тенденції розвитку господарської діяльності підприємства;
- розробка та обґрунтування заходів щодо покращення господарської діяльності підприємства.

Теоретичною та методологічною основою дослідження стали класичні положення ринкової економічної теорії, наукові публікації, статистична звітність господарства, нормативно-правові акти.

Методи дослідження. Для написання кваліфікаційної роботи були використані наступні методи дослідження: теоретичного узагальнення, класифікації, аналізу і синтезу, методи аналізу показників, графічний та табличний метод узагальнення одержаних результатів.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку та списку використаних джерел.

1. Теоретичні аспекти господарської діяльності

1.1. Сутність та значення господарської діяльності

Визначення поняття «господарська діяльність» зафіксовано в нормативно-правових актах та законах України.

Слово «діяльність» – це систематичні дії членів суспільства, їх об'єднань, які направлені на досягнення певного результату. Виготовлення та реалізація продукції, виконання робіт або надання послуг вартісного характеру є зміст цих дій. Мета дій – це задоволення суспільних потреб у відповідних благах, що мають цінову визначеність, тобто є товаром.

Господарська діяльність – це діяльність, що пов'язана із виробництвом та обміном матеріальних та нематеріальних благ, які виступають у формі товару [12].

Мета господарської діяльності – отримання прибутку.

Господарська діяльність носить суспільно корисний характер.

Назвемо ознаки господарської діяльності:

- виробництво продукції;
- виконання робіт;
- надання послуг – як для потреб власника так і для потреб задоволення потреб інших;
- виконання на професійних засадах;
- реалізація результатів за оплату;
- поєднання приватних та публічних результатів.

Господарсько-виробничі, організаційно-господарські, внутрішньогосподарські відносини складають сферу господарських відносин.

Відносини між суб'єктами господарювання, які з'являються за умови виконання господарської діяльності є господарсько-виробничими відносинами. Вони мають майновий та немайновий характер [14, 21].

Відносини, які складаються між суб'єктами господарювання і суб'єктами організаційно-господарських повноважень в процесі управління господарською діяльністю є організаційно-господарськими відносинами. Організаційно-господарські відносини є такими, що з'являються при виконанні державними органами функцій контролю за діяльністю суб'єктів господарювання.

Відносини, які виникають між структурними підрозділами суб'єкта господарювання і відносини суб'єкта господарювання із його структурними підрозділами є внутрішньогосподарськими відносинами [22, 28].

Назвемо загальні принципи господарювання:

- забезпечення економічної багатоманітності;
- свобода підприємницької діяльності в законних межах;
- рівний захист державою всіх суб'єктів господарювання;
- захист національного товаровиробника;
- вільний рух товарів, капіталів, послуг;
- обмеження державного регулювання економічних процесів;
- заборона незаконного втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування.

Класифікують господарську діяльність за наступними критеріями:

- За метою виконання господарської діяльності:
 - комерційна;
 - некомерційна.
- За предметом господарської діяльності:
 - виробнича;
 - торговельна;
 - банківська;
 - страхова;
 - інноваційна;
 - концесійна діяльність;
 - спільне інвестування.

- В залежності від ринку, національної приналежності суб'єктів господарювання:
 - при участі вітчизняних товаровиробників;
 - зовнішньоекономічна діяльність;
 - іноземне інвестування.

Господарську діяльність поділяють на три головні групи:

- підприємницька;
- непідприємницька;
- господарське забезпечення діяльності негосподарюючих суб'єктів.

Господарська діяльність, яка виконується для досягнення економічних та соціальних результатів з метою отримання прибутку є підприємницькою господарською діяльністю.

Господарська діяльність, яка виконується без мети отримання прибутку є непідприємницькою господарською діяльністю.

Господарська діяльність, направлена на створення та підтримання необхідних матеріально-технічних умов їх функціонування, які виконуються при участі чи без участі суб'єктів господарювання є господарським забезпеченням діяльності негосподарюючих суб'єктів [3, 7].

Виокремлюють наступні види господарської діяльності:

- господарсько-торговельну діяльність;
- агенську діяльність;
- перевезення вантажів;
- капітальне будівництво;
- інноваційна діяльність;
- фінансове посередництво;
- комерційну концесію;
- зовнішньоекономічну діяльність.

Діяльність, яку виконують суб'єкти господарювання в сфері товарного обігу, яка направлена на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення та виробів народного споживання та допоміжна діяльність, що

забезпечує їхню реалізацію через надання відповідних послуг є господарсько-торгівельною діяльністю [16].

Господарсько-торгівельна діяльність є внутрішньою та зовнішньою, в залежності від ринку в межах якого виконується товарообіг.

Комерційне посередництво, яке заключається в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при виконанні ними господарської діяльності способом посередництва є агенською діяльністю.

Господарська діяльність, яка пов'язана із переміщенням продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання дорогами, залізницею, водними шляхами, повітряними шляхами, трубопроводами є перевезенням вантажів. Транспортна експедиція є допоміжним видом даної діяльності.

Будівництво об'єктів виробничого та іншого призначення, підготовка будівельних ділянок, роботи з обладнання будівель, із завершення будівництва, дослідження та розробки, що виконуються суб'єктами господарювання для інших суб'єктів чи на їхнє замовлення та виконуються на умовах підяду є капітальним будівництвом.

Діяльність учасників господарських відносин, які виконуються на основі реалізації інвестицій із метою виконання довгострокових науково-технічних програм та запровадження нових науково-технічних досягнень в виробництво і інші сфери суспільного життя є інноваційною діяльністю.

Діяльність, яка пов'язана із одержанням і перерозподілом фінансових коштів є фінансовим посередництвом.

Комерційна концесія це коли, за договором комерційної концесії одна сторона зобов'язується надати іншій стороні на строк чи без нього право використання у підприємницькій діяльності користувача комплексу прав власника, а користувач зобов'язується виконувати умови і сплачувати договірну винагороду.

Господарська діяльність, при якій її майно чи робоча сила перетинають митний кордон країни є зовнішньоекономічною діяльністю.

Існують спеціальні режими господарювання:

- спеціальна економічна зона;
- концесія;
- інші види спеціальних режимів господарської діяльності.

Вільна економічна зона (спеціальна) – частина території України, де встановлено спеціальний правовий режим господарської діяльності та особливий порядок застосування та дії законодавства України. На даній території можуть запроваджуватися пільгові митні, податкові, валютно-фінансові умови господарювання.

Концесія – надання певним уповноваженим органом державної влади на підставі концесійного договору права на створення чи управління об'єктом концесії при умові взяття на себе відповідних зобов'язань.

До інших видів спеціальних режимів господарської діяльності відносяться:

- морська економічна зона країни;
- виконання господарської діяльності на державному кордоні;
- проведення господарської діяльності в санітарно-захисних і охоронних зонах, територіях, що охороняються;
- виконання господарської діяльності на території пріоритетного розвитку;
- виконання господарської діяльності на території пріоритетного розвитку;
- виконання господарської діяльності в ЗСУ;
- виконання господарської діяльності в надзвичайних умовах.

Завдання господарської діяльності – це пошук нових можливостей, форм виробництва товарів, виконання робіт і надання послуг на основі інновацій і вміння залучення ресурсів із різноманітних джерел, самостійне створення інновацій, пошук нових джерел ресурсів [17, 23].

1.2. Методологічні основи до оцінки господарської діяльності

Економічний розвиток України не є можливим без удосконалення інформаційного і аналітичного інструментарію виконання господарської діяльності підприємств. Вплив на економічні процеси суб'єктів господарювання мають аналітичні розрахунки. При допомозі даних аналітичних розрахунків відбувається збільшення потенціальних резервів підвищення прибутковості, а також віддача від інвестованого капіталу. Аналітична інформація, яка є узагальненою та правильно структурованою допомагає своєчасному прийняттю економічно обгрунтованих управлінських рішень і інвестиційно-інноваційних рішень [27, 34].

Розвиток методології аналізу господарської діяльності підприємств повинен бути в повній мірі пристосованим до умов інвестиційно-інноваційного розвитку економіки країни, це має допомогти у створенні потрібного аналітичного підґрунтя для ефективного управління підприємством. Необхідним є визначення відповідності принципів аналізу господарської діяльності підприємств вимогам інвестиційно-інноваційного розвитку економіки країни.

Важливе значення аналізу господарської діяльності відображається в тому, що він вивчає та аналізує економічні процеси не взагалі, а по кожному підприємству окремо, враховуючи його специфічні умови діяльності. Умови діяльності кожного підприємства будуються під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів. Основне значення для підприємства мають техніко-економічні показники, тобто суб'єктивні фактори. У підприємства є можливість керувати суб'єктивними факторами, їх можна змінювати для досягнення певних цілей в своїй діяльності [35, 39].

До формування системи показників аналізу господарської діяльності науковці мають різні підходи. Принципи проведення аналізу господарської діяльності обов'язкові для усіх господарських відносин. Тож, принципи аналізу господарської діяльності підприємств об'єднують в наступні групи:

- методологічні;
- організаційні;
- правові;
- принципи професійної етики.

Складовою методології є принципи, тож їх дотримання є головною умовою проведення аналітичних досліджень [31].

Встановлює причинно-наслідкові зв'язки та дає їм кількісну характеристику аналіз господарської діяльності. Тобто, аналіз господарської діяльності може забезпечувати зміну впливу факторів на результат діяльності, що є надважливою методологічною рисою аналізу, саме це робить аналіз господарської діяльності більш точним, при цьому його висновки є більш обґрунтованими [41].

Перерахуємо види аналізу господарської діяльності підприємств:

- за відношенням до користувача аналіз господарської діяльності є:
 - внутрішній;
 - зовнішній.
 - за об'єктами управління:
 - фінансово-економічний;
 - техніко-економічний;
 - соціально-економічний;
 - економіко-статистичний;
 - економіко-екологічний;
 - інвестиційний;
 - маркетинговий.
 - функціонально-вартісний.
 - за галузевою ознакою:
 - галузевий;
 - міжгалузевий.
 - за змістом програми:
 - комплексний;

- тематичний.
 - за організаційною формою:
 - централізований;
 - децентралізований;
 - інтегрований.
 - за періодичністю проведення:
 - разовий;
 - періодичний;
 - систематичний.
 - за повнотою охоплення об'єктів:
 - суспільний;
 - вибірковий.

Сьогодні українським виробникам для виходу на зовнішні ринки треба адаптувати свою господарську діяльність до умов інвестиційно-інноваційного розвитку суспільства [32, 40]. Для цього, потрібним є використання перспективних методик аналізу, таких як:

- ситуаційний аналіз;
- стратегічний аналіз;
- АВС-аналіз.

Ситуаційний аналіз є методикою, яка працює у відповідності до постійних запитів управлінців, враховує процеси інфляції, враховує діяльність конкурентів, враховує кон'юктуру ринку та враховує всі наявні ризики.

Стратегічний аналіз має відслідковувати розвиток прогнозованих умов майбутнього.

АВС-аналіз обґрунтовує головні напрямки змін в виробничому процесі.

Далі, результатом буде мобілізація резервів господарювання через поліпшення організації та ефективності виробництва, а це:

- GAP-аналіз;
- інституційний аналіз.

GAP-аналіз – аналіз при застосуванні якого досягають поставленої мети і знаходять дорогу від даного стану до більш ефективного.

Інституційний аналіз – аналіз, що допомагає надати оцінку правих умов, організаційних умов, адміністративних умов, політичних умов діяльності підприємства.

Тож, для ефективного розвитку методології аналізу господарської діяльності є потреба у створенні передумов, які б забезпечували її використання. А саме, можливість діагностики, контролю тенденцій поліпшення якісних та кількісних параметрів виробничо-господарської діяльності підприємств, які є наслідком ефективного прийняття управлінських рішень [24,45].

2. Аналіз господарської діяльності підприємства

2.1. Організаційно-економічна характеристика господарської діяльності підприємства

В аграрному секторі України постійно утворюються та працюють суб'єкти господарювання різних організаційно-правових форм. Спеціальні та загальні умови їхнього створення визначає держава [43].

У сільськогосподарському комплексі України виділяють чотири основні групи виробників сільськогосподарської продукції, це домашні господарства, приватні підприємства, підприємства колективної власності та господарські товариства [9,15,].

Об'єктом дослідження виступає Сільськогосподарське товариство з обмеженою діяльністю «Обрій». Дане підприємство відноситься до господарських товариств. Створене засадах угоди між юридичними особами та громадянами шляхом об'єднання їхнього майна і підприємницької діяльності з метою отримання прибутку. Учасники підприємства несуть відповідальність лише в межах своїх вкладів.

СТОВ «Обрій» має статутний фонд.

Сільськогосподарське товариство з обмеженою діяльністю «Обрій» знаходиться за адресою: Сумська область, Конотопський район, с. Добротове, вул. Українська,3.

Сумщина – це промислово-аграрний регіон з розвиненою інфраструктурою. Територія області дорівнює 2383, 2 тис. га, у тому числі: сільськогосподарські угіддя – 1703,8 тис. га., а це 4% від площ всіх сільськогосподарських угідь України, із них рілля – 1235,7 тис. га..

В агропромисловому комплексі області працює понад триста п'ятдесят сільськогосподарських підприємств різних форм власності і господарювання, біля сімсот тридцяти фермерських господарств та сто п'ятдесят тисяч

особистих селянських господарств. В галузі Сумської області працює понад двадцять одна тисяча аграріїв.

Мета створення СТОВ «Обрій» - розвиток як виробничої і комерційної діяльності та і науково-дослідницької діяльності, що спрямована на розвиток та розширення сільськогосподарського виробництва, раціонального використання земель сільськогосподарського призначення та звісно, одержання прибутку

СТОВ «Обрій» виконує свою діяльність на підставі статуту, Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Законів України «Про господарські товариства» та інших законодавчих і нормативних актів України.

СТОВ «Обрій» зареєстроване в 2001 році.

Директор підприємства Завгородній В.М..

На підприємстві працює двадцять чотири робітника.

Види діяльності підприємства: вирощування зернових культур, вирощування овочів, розведення великої рогатої худоби молочних порід, допоміжна діяльність в рослинництві, роздрібна торгівля.

2.2. Оцінка господарської діяльності підприємства

Проведемо аналіз показників прибутковості і фінансово-господарської діяльності Сільськогосподарського товариства з обмеженою діяльністю «Обрій».

Відповідно до показників підприємства, можна спостерігати, щорічне зростання середньої вартості сукупного капіталу підприємства. Так, в 2021 році його вартість дорівнювала 205292 тис. грн., а це на сорок вісім відсотків вище ніж 2019 році і на десять відсотків вище за показники 2018 року. Збільшення сукупної вартості капіталу є свідченням про розширення господарської діяльності підприємства.

Позитивну тенденцію бачимо у збільшенні показнику середньої вартості власного капіталу. В 2021 році вартість власного капіталу дорівнювала 169370 тис. грн., а це в два рази вище від показника 2019 року і на шістнадцять

відсотків вище а ніж в 2020 році. Тож, підприємство наростило власний капітал. Зростання власного капіталу підприємства було можливим при збільшенні нерозподіленого прибутку підприємства.

У 2021 році чистий дохід від реалізації продукції дорівнював 109515 тис. грн., в порівнянні із 2019 роком є нижчим на 26121 тис. грн., та порівнюючи із 2020 роком є нижчим на 29915 тис. грн.. Спад даного показника, є результатом зменшення обсягів виробництва і реалізації продукції. Сприяння посушливих погодних умов призвело до зниження обсягів виробництва.

Ознайомившись із показниками валового прибутку підприємства видно, що валовий прибуток в 2021 році був на рівні 21184 тис. грн., він нижчий на 48581 тис. грн. у 2019 році, і також нижчий на 43528 тис. грн. від показника 2018 року.

В 2021 році прибуток від операційної діяльності дорівнював 10136 тис. грн., в порівнянні із 2019 роком він є меншим на 72169 тис. грн. і також на 23742 тис. грн. нижчий від показника 2020 року. Дані прибутку від операційної діяльності показують зменшення ефективності діяльності підприємства.

Зменшення ефективності господарської діяльності показують нам економічні результати підприємства.

Тенденцію до зменшення має розмір чистого прибутку підприємства. Розмір чистого прибутку підприємства в 2021 році дорівнював 10583 тис. грн., а це на вісімдесят відсотків нижче від 2019 року, а також на сімдесят один відсоток нижче за показник 2020 року.

Позитивним є те, що показники рентабельності, які є відносними показниками ефективності господарської діяльності підприємства мають додатні значення. Але, дані показники рентабельності з роками йдуть на спад, а це є свідченням про зменшення ефективності діяльності підприємства СТОВ «Обрій». Спостерігається наступна тенденція, рентабельність активів в 2021 році дорівнює шість відсотків, а це на п'ятдесят сім відсотків нижче від цього показника в 2019 році і на тринадцять відсотків нижче від 2020 року. Тож, маємо певний висновок, а саме, те що активи підприємства використовувалися

менш ефективно. Тож, підприємство відчуло зниження розміру чистого прибутку.

Далі, розглянемо показники рентабельності власного капіталу. Дані показники теж мають тенденцію до зниження. Так, в 2021 році показник рентабельності власного капіталу дорівнював семи відсоткам, що на дев'яносто два відсотки є нижчим від показника 2019 року і на сімнадцять відсотків нижчі від показника за 2020 рік. На кінець 2021 року рентабельність продажів дорівнює десять відсотків, що на п'ятдесят чотири відсотки нижче, а ніж в 2019 році і на п'ятнадцять відсотків менше від показника за 2020 рік. Що є свідченням про зменшення ефективності діяльності підприємства.

Проаналізувавши дані, видно, що ефективність діяльності підприємства має тенденцію до зниження. При умові, що ситуація на підприємстві не буде змінювати, то СТОВ «Обрій» матиме погіршення фінансово-економічної рівноваги.

В 2020 році чистий прибуток на підприємстві дорівнював 10583 тис. грн., далі він знижувався, також зменшувалися й показники рентабельності. В сукупності все це є свідченням про існування проблем в досліджуваному підприємстві.

Далі проведемо оцінку фінансового стану Сільськогосподарського товариства з обмеженою діяльністю «Обрій».

Виконаємо аналіз показників ліквідності підприємства за період 2019-2021 роки.

Таблиця 2.1. Аналіз показників ліквідності підприємства

Показник	Нормативне значення показника	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Абсолютне відхилення	
					2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7
Загальний коефіцієнт ліквідності	≥ 2	5,3	5,5	5,9	0,2	0,5
Коефіцієнт критичної ліквідності	$> 0,7$	3,2	3,4	3,8	0,3	0,4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\geq 0,2$	0,1	1,6	1,0	1,6	-0,6

На протязі досліджуваного періоду на підприємстві загальний коефіцієнт ліквідності на високому рівні і ще буде зростати.

В 2020 році значення показника загального коефіцієнту ліквідності дорівнювало 5,5, а це на 0,2 більше за цей показник в 2019 році, та в 2021 році підвищився та становив 0,4.

Нормативному значенню відповідає також і коефіцієнт критичної ліквідності.

Значення показника коефіцієнту абсолютної ліквідності зростає в 2019 році та в 2020 році, а в 2021 бачимо, що відбулося його зниження на 0,6. Та, все ж, не дивлячись на це показник коефіцієнту абсолютної ліквідності відповідає нормативному значенню.

Аналіз даних показників, дає зрозуміти, що підприємство є платоспроможним.

Провівши аналіз таблиці, робимо висновок, підприємство має високий рівень ліквідності балансу, також у підприємства є можливість своєчасно розраховуватися по своїх платежах.

Проведемо розрахунок показників фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2.2. Аналіз показників фінансової стійкості підприємства

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Абсолютне відхилення	
				2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6
Наявність власних коштів в обороті	118628	135417	142002	16788	6586
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,8	0,9	0,9	0,02	0,02
Коефіцієнт автономії	0,8	0,8	0,9	0,01	0,1
Коефіцієнт фінансової залежності	1,3	1,32	1,2	-0,02	-0,1
Коефіцієнт заг. заборгованості	0,3	0,3	0,2	-0,02	-0,1
Коефіцієнт співвіднош. Власного та залученого капіталу	3,6	3,8	6,1	0,2	2,3

Спостерігаємо, щорічне підвищення наявності власних коштів у обороті підприємства, що є свідченням про достатність фінансових ресурсів не тільки для виконання поточних зобов'язань, а й для розширення своєї господарської діяльності.

Підприємство забезпечене стабільними джерелами фінансування.

Підприємство, яке ми досліджуємо, є фінансово самостійним, на це вказує коефіцієнт автономії. Коефіцієнт автономії демонструє тенденцію до

збільшення, а це в свою чергу, дає зрозуміти, що господарська діяльність підприємства на вісімдесят шість відсотків фінансувалася за власний рахунок.

Також, високі значення у коефіцієнтів співвідношення власного та залученого капіталу, це вказує на фінансову стабільність та фінансову незалежність СТОВ «Обрій».

СТОВ «Обрій» має високу забезпеченість власними фінансовими ресурсами, це видно із показників фінансової стійкості підприємства.

Тож, СТОВ «Обрій» має стабільний фінансовий стан.

Розглянемо наявність джерел фінансування запасів. Джерела фінансування запасів розділяють на три види основних показників.

Перший основний показник джерела фінансування запасів – це наявність власних коштів. Наявність власних коштів – визначають різницею поміж власним капіталом і необоротними активами підприємства.

$$B=VK=HA=\Phi\text{№}1\text{p.}1495\text{-p.}1095, \quad (2.1.)$$

Другий із основних показників джерел фінансування запасів – це наявність власних і довгострокових позикових коштів. Що розраховується збільшенням попереднього показника на суму довгострокових зобов'язань.

$$BD=B+DZ=\Phi\text{№}1\text{p.}1495+\text{p.}1595\text{-p.}1095, \quad (2.2.)$$

Та, третій із основних показників джерел фінансування запасів – це наявність загальних коштів. Що розраховується збільшенням попереднього показника на суму короткострокових кредитів банків.

$$BK=BD+KK=\Phi\text{№}1\text{p.}1495+\text{p.}1595+\text{p.}1600\text{-p.}1095, \quad (2.3.)$$

Далі, їм відповідають показники забезпеченості запасів джерелами їх фінансування.

Перший показник – надлишок чи дефіцит власних коштів, який розраховують за формулою:

$$\Phi^B=B-Z_{\Pi}, \quad (2.4.)$$

Де – Z_{Π} - запаси.

Другий показник – надлишок чи дефіцит власних і довгострокових позикових коштів, який знаходимо за формулою:

$$\Phi^{БД}=ВД-ЗП, \quad (2.5.)$$

Третій показник – надлишок чи дефіцит загальних коштів, який знаходять за формулою:

$$\Phi^{ЗК}=ЗК-ЗП, \quad (2.6.)$$

Трьох компонентний показник застосовують при розрахунку типу фінансової стійкості:

$$S_{(\Phi)}=\{S1(+/-\Phi^B), S2(+/-\Phi^{БД}), S3(+/-\Phi^{ЗК})\}, \quad (2.7.)$$

Де – функція

$$S_{(\Phi)}=\{1, \text{при } \Phi \geq 0, \text{ та } \Phi < 0\}.$$

Щоб провести характеристику фінансового стану підприємства нам потрібно розглянути 4 типи фінансової стійкості.

1. Перший тип фінансової стійкості – це є абсолютна фінансова стійкість підприємства. При даному типі, всі запаси підприємства покриваються власними коштами. Та де, трьох компонентний показник цього типу фінансової стійкості виглядає наступним чином:

$$S=\{1, 1, 1\}; \quad В > ЗП, \quad (2.8)$$

2. Другий тип фінансової стійкості – це нормальна фінансова стійкість підприємства. За умови використання даного типу, підприємство використовує всі кошти, крім власних та довгострокових позикових коштів. Другий тип фінансової стійкості є більш бажаним для підприємства. Та де, трьох компонентний показник цього типу фінансової стійкості виглядає наступним чином:

$$S=\{0, 1, 1\}; \quad ЗП=В+ДЗ, \quad (2.9)$$

3. Третій тип фінансової стійкості – це фінансове становище підприємства. При даному типі, можливим є порушення платоспроможності підприємства, та все ж, є можливість відновлення рівноваги, що відбувається у наслідок поповнення джерел власних коштів, прискорення оборотності та зменшення обсягу дебіторської заборгованості. Та де, трьох компонентний показник цього типу фінансової стійкості виглядає наступним чином:

$$S=\{0, 0, 1\}; \quad ЗП=В+ДЗ+КК, \quad (2.10)$$

4. Четвертий тип фінансової стійкості – це кризовий стан підприємства. При цьому типі, кризового стану, підприємство є на межі банкрутства, так як не покривається кредиторська заборгованість і про терміновані позики. Та де, трьох компонентний показник цього типу фінансової стійкості виглядає наступним чином:

$$S=\{0, 0, 0\}; \quad Z_{\Pi}>B+ДЗ+КК, \quad (2.11)$$

Далі, за допомогою, далі наведених таблиць можемо визначити тип фінансової стійкості нашого підприємства.

Таблиця 2.3-Показники за типами фінансової стійкості

Показники	Абсолютна стійкість	Нормальна стійкість	Нестійке становище	Кризове становище
1	2	3	4	5
$\Phi^B=B-Z_{\Pi}$	$\Phi^B>0$	$\Phi^B<0$	$\Phi^B<0$	$\Phi^B<0$
$\Phi^{ВД}=ВД-Z_{\Pi}$	$\Phi^{ВД}>0$	$\Phi^{ВД}>0$	$\Phi^{ВД}<0$	$\Phi^{ВД}<0$
$\Phi^{ЗК}=ЗК-Z_{\Pi}$	$\Phi^{ЗК}>0$	$\Phi^{ЗК}>0$	$\Phi^{ЗК}>0$	$\Phi^{ЗК}<0$

Таблиця 2.4.-Класифікація типу фінансового стану підприємства

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік
1	2	3	4
Загальна величина запасів	631268	68280	62978
Наявність власних коштів	118628	135415	142004
Наявність власних і довгостр. позик.коштів	125688	146293	142004
Наявність заг.коштів	125688	146293	142004
$\Phi^B=B-Z_{\Pi}$	55500	67136	79023

1	2	3	4
$\Phi^{ВД} = ВД - З_{П}$	62561	78012	79023
$\Phi^{ЗК} = ЗК - З_{П}$	62561	78012	79023
Три компонентний показник фін.стійкості $S(\Phi) = \{ S1(+/-\Phi_{В}), S2(+/-\Phi_{ВД}), S3(+/-\Phi_{ЗК}) \}$	{1, 1, 1}	{1, 1, 1}	{1, 1, 1}

Фінансовий стан сільськогосподарського підприємства характеризується абсолютною фінансовою стійкістю.

Тобто, підприємство має достатні фінансові ресурси для того щоб забезпечити свою поточну господарську діяльність. Також, при цьому підприємство забезпечує себе основними засобами в повному обсязі та може обходитися без залучення позикових коштів.

Проаналізувавши діяльність сільськогосподарського підприємства було виявлено, що дане підприємство має стійкий і стабільний фінансовий стан. Підприємство є ліквідним та є забезпеченим власними фінансовими ресурсами, а також фінансування його господарської діяльності в повній мірі забезпечується за рахунок власного капіталу.

Та, все ж, підприємство має одну проблему це зниження прибутковості і рентабельності. Ця тенденція зниження, в майбутньому, може мати негативний вплив на фінансовий стан підприємства.

3. Шляхи покращення господарської діяльності підприємства

3.1. Рекомендації щодо покращення господарської діяльності підприємства

Провівши аналіз фінансового стану СТОВ «Обрій» визначили, що підприємство має стабільний фінансовий стан. Але, прибутковість підприємства має тенденцію до спаду, що може негативно вплинути на фінансовий стан підприємства. Важливим для подальшої діяльності підприємства є підвищення його прибутковості [38, 42, 44].

Позитивний вплив на прибутковість підприємства може мати запровадження інновацій, це дасть можливість зменшити рівень витрат та підвищити урожайність.

Забезпечити поліпшення ефективності виробництва, підвищити якість продукції, наростити обсяги продукції, більш раціонально використовувати сільськогосподарську техніку, все це дозволить запровадження інновацій, що в подальшому позитивно відіб'ється на рівні фінансової безпеки [1, 6, 11].

Для вирішення своїх проблем сільськогосподарському підприємству потрібно впровадження ресурсозберігаючої технології. Яка, в свою чергу, дозволить вирішити дані питання. Цікавою, в цьому плані, є система «прецизійного землеробства». Дана система допоможе підприємству в вирішенні його основних організаційних та управлінських задач, допоможе більш ефективніше використовувати свої ресурси, що зумовить успіх в умовах сучасного ринку.

Поняття прецизійного землеробства почало активно розвиватися наприкінці двадцятого століття, в 80-90 роках.

Використання та розвиток ресурсозберігаючих технологій в сільськогосподарських підприємствах допоможе галузі АПК вийти на якісно новий рівень виробництва, що дозволить аграріям конкурувати із іноземними партнерами [30, 37].

Управління продуктивністю посівів чи оптимальне управління для кожного квадратного метра землі – це прецизійне землеробство. Мета даного управління – це одержання максимального прибутку за умови оптимізації сільськогосподарського виробництва, економії господарських та природних ресурсів. За цих умов відкриваються реальні можливості для виробництва більш якісної продукції і при цьому збереження навколишнього середовища [5, 25].

Міжнародний досвід показує, що такий підхід, дає можливість отримати набагато більший економічний ефект та, що найголовніше, дозволить зростанню відтворення ґрунтової родючості та підвищить рівень екологічної чистоти сільськогосподарської продукції.

Враховуючи швидкі темпи підвищення цін на мінеральні добрива, на засоби захисту рослин, на насіння, на техніку і інші засоби виробництва в сільському господарстві вимагає необхідності підвищувати ефективність їхнього використання.

Також, для досягнення результативного господарювання, перед керівниками сільськогосподарських підприємств стоїть завдання підвищення управлінського рівня.

Комплексна високотехнологічна система сільськогосподарського менеджменту, яка в себе включає технології глобального позиціонування, географічні інформаційні системи, технологію змінного нормування, технології оцінки врожайності та технології дистанційного зондування земель є прецизійним землеробством [10, 18].

Обробіток земель проводять залежно від реальної потреби культур, що вирощуються на даній ділянці в цьому є суть прецизійного землеробства. Дані потреби визначаються при допомозі сучасних інформаційних технологій, які можуть включати і космічну зйомку також. В такій ситуації, кошти обробки диференціюються у межах різних ділянок поля, при цьому показуючи максимальний ефект при мінімальному збитку для навколишнього середовища та зменшенні загальних витрат використаних речовин. За допомогою

технологій визначають оптимальний рівень доз внесення хімікатів та добрив, що практично, невілює негативний вплив на навколишнє середовище в цілому та на рослини та ґрунт окремо.

При інформатизації землеробства відбувається збір та обробка даних, скільки та куди внесено певних речовин, а також відбувається аналіз результатів врожайності, що дозволяю у майбутньому коригувати дози для одержання максимальної віддачі за кожен грошову одиницю, яка була вкладена в обробку.

Назвемо головні результати, які досягаються при допомозі технологій прецизійного землеробства:

- оптимізація застосування витратних матеріалів;
- мінімізація негативного впливу сільськогосподарського виробництва на навколишнє природне середовище;
- підвищення якості земель;
- підвищення врожайності сільськогосподарської продукції;
- підвищення якості сільськогосподарської продукції;
- інформаційна підтримка сільськогосподарського управління.

Перерахуємо головні компоненти прецизійного землеробства - це система збору просторової інформації (наземні аналітичні методи) та система просторового контролю виконання операцій (прилади супутникової навігації, сенсорні датчики).

Суть якісно системи прецизійного землеробства в тому, що для одержання з даного поля кількісного максимуму якісної та більш дешевої сільськогосподарської продукції. При даній системі для всіх рослин певного масиву створюють однакові умови розвитку без порушення норм екологічної безпеки.

Прецизійне землеробство запроваджується шляхом поступового освоєння якісно нових аграрних технологій, їх основою є високоефективні, нові, екологічно безпечні засоби.

При використанні новітніх технологій вдається підняти врожайність культур та одержати вагомий прибуток.

Та все ж, даних технологій пов'язано із величезними трудовими та фінансовими витратами.

Запровадження системи прецизійного землеробства для досліджуваного нами підприємства, дасть можливість контролювати витрати матеріальних ресурсів, а це на підприємстві головна проблема та забезпечить їхнє більш раціональне використання. Також, дана система, дасть поштовх у підвищенні продуктивності та ефективності діяльності підприємства [4, 19]. Для цього підприємству потрібно:

- створювати наочну карту полів з точними посівними площами;
- проводити точний аналіз карт ґрунтів та врожайності;
- оптимально обирати культури для посіву;
- розрахунок та моніторинг маршрутів машин;
- виконання обґрунтованого планування внесення добрив та зрошування.

Запровадивши наші рекомендації, стосовно системи прецизійного землеробства на підприємстві, без сумніву, відбудеться підвищення рівня прибутковості, що позитивно вплине на фінансовий стан підприємства.

3.2. Економічна оцінка запропонованих заходів

Для успішної реалізації прецизійного землеробства, та для одержання доходу від нього, потрібно розглянути кожну дію детально та окремо, а також слід запроваджувати саме ті рішення, які підходять безпосередньо під ваше господарство. Ця методика з'єднує господарства, даючи інструментарій контролю і чіткі дані, що потрібні для втілення самих вигідних рішень [20, 26, 33].

Запровадження прецизійного землеробства пов'язане із великими фінансовими витратами. Тож, в різних країнах розробляють способи, засоби для спрощення та зменшення вартості даної системи.

Наприклад, електронним приладом, що визначає урожайність та записує координати в бортовий комп'ютер і роздруковує картограму, обладнують зернозбиральний комбайн.

Для агрохімічного аналізу – фотографують поля в інфрачервоних променях на спеціальну плівку при допомозі супутника чи літака. Також, застосовують оптичні прилади.

Фахівцями розроблені радіосистеми. Радіосистеми включають в себе: комп'ютеризовану базову радіостанцію із приймачем, яка знаходиться в офісі та приймально-передавальні пристрої, що знаходяться на польових агрегатах.

Успішно застосовують універсальну систему паралельного водіння, що придатна для всіх типів сільськогосподарської техніки. А це, сприяє підвищенню ефективності та точності проведення сільськогосподарських операцій – обробка ґрунту, посіву, оприскування, внесення добрива та збір врожаю.

Зараз всі світові лідери з виробництва сільськогосподарських машин комплектують свою техніку навігаційною системою GPS. Дане обладнання є актуальним бо забезпечує економію коштів, а ще аграрії мають можливість проводити польові роботи в туман, вночі, при запиленості.

Дані системи сприяють підвищенню продуктивності та якості виконаних агротехнічних операцій, а також, сприяють збереженню екологічного балансу поля.

Універсальна система ведення господарства до мінімуму скорочує використання та приводить до економії посівного матеріалу, добрив і хімікатів. При цьому зменшується кількість робітників, а самі сільськогосподарські операції виконуються набагато швидше.

Система є ресурсозберігаючою технологією.

За рахунок підвищення змінної продуктивності відбувається скорочення часу проведення польових робіт.

Розглянемо, які витрати понесе підприємство при запровадженні даної системи. Закупівля і встановлення необхідного устаткування, яке дозволить підвищити точність агротехнічних операцій на підприємстві.

Таблиця 3.1 Витрати підприємства при запровадженні прецизійного землеробства

Назва	Ціна, тис. грн.	Кількість	Витрати, тис. грн.
1	2	3	4
Система паралельного водіння	30	10	300
Бортові комп'ютери	8	15	120
Програмне забезпечення	500	1	500
Портативна метеостанція	150	1	150
GPS обладнання	3	15	60
N-Sensor	4	15	60
Разом	-	-	1190

Витрати підприємства будуть дорівнювати 1190 тис. грн..

Як свідчить, досвід зарубіжних країн, запровадження системи прецизійного землеробства значно зменшить собівартість виробництва підприємства.

Таблиця 3.2- Витрати на запровадження підприємством прецизійного землеробства

Витрати	Витрати до запровадження, тис. грн.	Відсоток (+/-), %	Заплан. витрати після запровадж, тис. грн.
1	2	3	4
Витрати на оплату праці	19134	+2	19516
відрахування на соц.заходи	3977	+2	4056
Матеріальні витрати:	68434	0	64028
посадковий матеріал, насіння	12064	-10	10858
мінеральні добрива	10456	-15	8887
електроенергія	949	-	949
енергія, паливо	2176	0	2176
запасні частини	5964	-	5964
мастильні матеріали, пальне	18171	-10	16354
оплата послуг, робіт	18654	+1	18840
амортизація	7455	+5	7827
інші операц. витрати	223331	-	223331
Витрати на впровадж.системи презиц. землер.	-	-	1481
РАЗОМ	322328	-	320237

Завдяки запровадженню системи прецизійного землеробства підприємство зменшить витрати за наступними статтями: посадковий матеріал та насіння, мінеральні добрива, мастильні матеріали та паливо. Відбудеться підвищення наступних статей: амортизація та оплата послуг і робіт.

Розрахуємо економічний ефект від запровадження системи прецизійного землеробства за наступною формулою:

$$EE = 322328 - 320237 = 2091 \text{ тис. грн.}$$

Після запровадження на підприємстві системи прецизійного землеробства загальна економія витрат становитиме дві тисячі дев'яносто одна грн.. Бачимо, що кошти, які були інвестовані в дану систему окупляться вже першого року. Загальні витрати підприємства становлять одна тисяча чотириста вісімдесят одна грн.. А загальний економічний ефект дорівнюватиме дві тисячі дев'яносто одну грн..

Прецизійне землеробство це безліч окремих технологій, вони визначаються на розсуд керівників підприємств. Можна використовувати як всі технології відразу, або тільки деякі, ефект від яких буде найбільш значним для цього підприємства.

Висновок

В даній роботі був досліджений господарський стан СТОВ «Обрій». Дане підприємство виконує свою діяльність в галузі сільського господарства. Основна сфера діяльності підприємства - це вирощування зернових та інших культур, а також тваринництво.

Розрахунок чистого прибутку на підприємстві показав тенденцію до зниження за досліджуваний період, що є свідченням певних проблем на підприємстві.

Фінансовий стан підприємства стійкий та стабільний.

Підприємство є ліквідним.

Підприємство є досить забезпеченим власними фінансовими ресурсами.

Фінансування господарської діяльності практично повністю виконуються за рахунок власного капіталу.

Спостерігається зниження прибутковості і рентабельності. Ця тенденція до зниження в майбутньому може негативно вплинути на фінансовий стан підприємства.

В роботі надані рекомендації щодо поліпшення господарського та фінансового стану підприємства.

Для підвищення рівня прибутковості підприємства рекомендованим є запровадження у господарську діяльність інновацій. В даному випадку, рекомендована нами інновація – це введення системи прецизійного землеробства.

Система прецизійного землеробства повинна забезпечити більш ефективний менеджмент підприємств та більш раціональне використання матеріальних ресурсів підприємства.

Економічна оцінка заходів, які були запропоновані нами, показала, що запровадження прецизійного землеробства позитивно вплине на діяльність підприємства та інвестовані в дану систему кошти окупляться вже першого року.

Список використаних джерел

1. Азаренкова Г.М. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства: монографія / Г.М. Азаренкова, О.М. Брадул. Вінниця: ВНТУ, 2017.
2. Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О. Основи підприємництва: підручник/ під заг.ред. Н.В. Валінкевич. Житомир: ЖДТУ, 2019.
3. Берест М.М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник, Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017.
4. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління підприємством: Навчальний посібник. – Вид.2-ге, випр. І друп. За ред. Василенка В.О. – К.: ЦНЛ, 2004.
5. Васьківська К.В., Децик О.І. Інвестиційна діяльність суб'єктів підприємництва в системі бізнес-адміністрування. Монографія/ За заг. ред. К. В. Васьківської. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2019. 192 с.
6. Вороненко В.И., Горобченко Д.В. Теоретические модели анализа эколого-экономического развития. Економічний простір: Збірник наукових праць. 2020. № 157. С. 65-68. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83711>
7. Вороненко В.І., Гриценко П.В., Омеляненко В.А. Визначення індикаторів та рівнів регуляторної ефективності податкових інструментів на національному та світовому рівнях. Проблеми та перспективи забезпечення макроекономічної стабільності: монографія / за ред. С. В. Леонова і М. М. Бричко. Суми : Сумський державний університет, 2022. С. 65-75. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90488>
8. Вороненко В.І., Кубатко О.В., Ковальов Б.Л., Гриценко П.В., Омеляненко В.А. Динаміка цифрової трансформації соціально-економічних та екологічних систем. Агросвіт. 2022. № 15-16. С. 15-22. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89229>
9. Готра В.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. Економіка та суспільство, 2018. № 8.

10. Громова А.Є. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів / А.Є. Громова, К.В. Крамаренко, Т.О. Рудик // Молодий вчений. – 2016.
11. Дяченко, А. В., Карінцева, О. І., Тарасенко, С. В., Харченко, М. О., Мазін, Ю. О., Кисильова, К. С. Формування інноваційного інструментарію економічної політики в умовах розвитку світової економічної кризи 2019- 2020 рр. в Україні // Механізм регулювання економіки. 2021. № 3. С. 21-40. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.02>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85737>
12. Економіка і бізнес: підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83721>
13. Економіка розвитку: європейський досвід упровадження досягнень Industries 3.0, 4.0 та 5.0.: навч. посіб. / за ред. Л. Г. Мельника, Ю. М. Завдов'євої. Суми: Університетська книга, 2022. 608 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91525>
14. Економіка та бізнес-інновації: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. – Суми: Університетська книга, 2023. – 702 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91523>
15. Економіка енергетики : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, І. М. Сотник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 378с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45315>
16. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. - 864 с.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80106>
17. Економіка підприємства в умовах ринкових перетворень: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф.О.Г. Янкового. Одеса: Атлант, 2010. 390 с.
18. Зигрій О.В. Вплив ризиків та їх загроз на стан фінансово-економічної безпеки підприємств. Економіка і суспільство. 2016, №1.

19. Житна І.П. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств. навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури. 2011
20. Карінцева О.І., Дегтярьова І. Б., Харченко М.О., Долгошеєва О. І., Кіріл'єва А. В. Залучення іноземних інвестицій як інструмент забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку країни. Вісник СумДУ. Серія «Економіка», № 3' 2020. С. 199-211. DOI: 10.21272/1817-9215.2020.3-22 https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/3_2020/22.pdf
21. Лукаш, О., Дерев'янку, Ю., Васильєва, Т., & Танащук, М. (2022). Формування конкурентного середовища у освітньому просторі: роль освітніх провайдерів. Механізм регулювання економіки, (3-4(97-98)), 31-39. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.08>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90532>
22. Мельник Л. (2021) Сучасні тренди економічного розвитку: Досвід ЄС та практика України: підручник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми: ПФ «Видавництво “Університетська книга”», 2021. 432 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89235>
23. Мельник Л. Г., Карінцева О. І., Кубатко О. В., Сотник І. М., Завдов'єва Ю. М. Цифровізація економічних систем та людський капітал: підприємство, регіон, народне господарство // Механізм регулювання економіки. 2020. № 2. С. 9-28. DOI: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82236>
24. Мельник, Л., Карінцева, О., Кубатко, О., Дерев'янку, Ю., Маценко, О. (2022). Реструктуризація соціально-економічних систем як складова формування цифрової економіки в Україні у період кризи. Механізм регулювання економіки, (1-2(95-96)), 7-13.
25. Мельник Л. Г., Маценко О. М., Дериколенко О. М., Кириленко М. В., Стародуб І. А. Економіка підприємств, територій та макроекономічних систем в умовах цифрових трансформацій: від стабільності й лінійного мислення до антикрихкості та нелінійного, інноваційного мислення // Механізм регулювання економіки. 2021. № 3. С. 67-78. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2021.93.06>
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87532>

26. Костирко Р. О. Комплексний підхід до стратегічного аналізу потенціалу фінансово-економічної стійкості господарюючого суб'єкта. Вісник Нац. університету "Львівська Політехніка". Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2007. No 578. С. 141 -145.
27. Козакова О.М., Забарна Е.М. Макроекономіка: підручник. Херсон: Олді-плюс, 2019.
28. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка та напрями підвищення: /Монографія / За заг. Ред. О.Г, Янкового/. – Одеса: Атлант. – 2013.
29. Кривов'язюк І.В. Економічна діагностика: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017.
30. Ладунка І.С., Кучеренко Є.А. Шляхи покращення фінансового стану підприємств в сучасних економічних умовах. Економіка і суспільство. 2016. № 15.
31. Лупак Р.Л., Васильців Т.Г. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. Львів: Видавництво ЛКА, 2016.
32. Любушин Н.П. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: підручник. М. Юніті, 2010
33. Мельник Л. Г., Карінцева О. І. (2021) Економіка і бізнес : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83721>
34. Мельник, Л., Ковальов, Б. (2020). Проривні технології в економіці і бізнесі (Досвід ЄС та практика України у світлі III, IV, і V промислових революцій). Сумський державний університет, с. 180. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>
35. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. / В.О. Мец. – К.: Вища школа. – 2003. – 278 с.
36. Отенко І.П., Азерков Г.Ф., Іващенко Г.А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015.

37. Павловська А.С., Руденко О.А. Антикризова економічна політика. Наукові засади формування та впровадження: НМП, Черкаси: ЧДТУ, 2020.
38. Савченко В.Ф. Потенціал національної економіки України: моногр. Чернігів: ЧДІЕіУ, 2009. 273 с
39. Сотник І.М. (2016) Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енергоефективних змін національної економіки : монографія / за заг. ред. доктора екон. наук, проф. І. М. Сотник. – Суми : Університетська книга, 2016. – 368 <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80197>
40. Сотник І. (2018) Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / І. Сотник, Л. Таранюк. – Суми: Університетська книга, 2018. – 572 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114>
41. Сучасні тренди економічного розвитку. Книга 1: Трансформації економічних систем: досвід ЄС в реалізації Industries 3.0, 4.0, 5.0: навчальний посібник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми: Університетська книга, 2022. 608 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91526>
42. Череп А.В. Управління витратами суб'єктів господарювання. Ч.1: Монографія. - Х.: ВД "Інжек", 2016. – 368 с
43. Череп А.В. Аналіз сучасного стану ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств // А.В. Череп, Р.В. Шамрін // Агросвіт. – 2013. - № 13.
44. Яцух О.О. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки / О.О. Яцух, Н.Ю. Яцишин // Економічний аналіз. – 2015.
45. Экономика развития: учебное пособие / под ред. д.-ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника, канд. экон. наук А. Вик. Кубатко. Сумы : «Университетская книга», 2017. 352 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80184>